

35. ROKOV
SÚŤAŽE
MLADÝCH
MODERÁTOROV-
REDAKTOROV

Súťaž SÁROVA BYSTRICA patrí k najstarším a k najpopulárnejším podujatiam Stredoslovenského osvetového strediska v Banskej Bystrici. Od svojich začiatkov mala celoslovenskú pôsobnosť a jej zámery a ciele sú v podstate od jej prvého ročníka totožné. Pozdvihnúť kultúru v interpretácii hlásateľských, konferenciarskych a moderátorských textov, prehlbovať techniku ich prednesu a poskytnúť interpretom možnosť konfrontácie výsledkov svojej práce, odborného rozvoja a rastu.

ČO BOLO NA SAMOM ZAČIATKU?

Na začiatku bolo SLOVO. Nie to biblické, ale bežné slovo. Slovo, ktoré zaznieva z rozhlasu, televízie, ale najmä z pódii rozličných podujatí, festivalov, na besedách a pod. Slovo, ktoré zaujme. Slovo, ktoré je správne prednesené a má aj svoju pridanú hodnotu – čistú slovenčinu, je zrozumiteľné a správne vyslovené. A k tomu aj charizmatická osobnosť, ktorá dokáže osloviť svoje publikum.

Pracovníci vtedajšieho **Okresného osvetového strediska v Banskej Bystrici**, si na mnohých svojich podujatiach začali všímať, že uvádzaniu programov niečo chýba, že to vo väčšine prípadov nie je dobré. Mali veľa skúseností a mali čo porovnávať. Prvotná myšlienka bola nájsť nové, neopozierané tváre, ktoré by na viac pri konferovaní podujatí kráčali s dobou, ale hlavne aby spĺňali náročné kritéria, hoci aj na amatérskej báze a pozdvihli tak celkovú úroveň podujatí.

Vtedajší kultúrno-osvetový pracovník **Eduard Dvorský** a riaditeľ OOS **Ján Husárik** prišli s nápadom, obsiahnuť vo svojom poslaní osvetárov aj výchovu, vzdelávanie a rozvoj schopností ľudí, ktorí budú zmysluplne, dôstojne aj vtipne sprevádzať divákov na rozličných programoch. A tak prišla myšlienka prizvať k spolupráci na slovo vzatých odborníkov priamo z praxe. Našli ich medzi známymi osobnosťami z rozhlasu, televízie, divadla, či Pedagogickej fakulty. Základná myšlienka tak ponúkala aj rozšírenie zámeru. Vyhľadávať talentovaných ľudí vhodných aj pre potreby vtedajších banskobystrických štúdií Československého rozhlasu a Československej televízie.

PRVÉ SKÚŠKY OHŇOM

Písal sa rok 1984 a na jeseň uzrela svetlo sveta nová súťaž, ktorá dostala názov **SÁROVA BYSTRICA**. Meno profesora Ladislava Sáru si vybrali preto, že on, ako hlásateľ Slovenského slobodného vysielача v Banskej Bystrici pred štyridsiatimi rokmi vyhlásil do éteru vznik Slovenského národného povstania.

Obr. 1

Ladislav Sára (zdroj: pamatihodnosti.sk)

Pred samotnou súťažou zorganizovali prípravný seminár, na ktorom oboznámili prihlásených so zámermi súťaže, s dvomi súťažnými disciplínami (čítanie správ a konferovanie podujatia). Pripravili pre súťažiacich 5 textov k uvádzaniu programu, z ktorých si mohli vybrať jeden a po mesačnej domácej príprave ho predniesť na súťaži. Prvého ročníka sa zúčastnilo okolo 25 záujemcov.

Organizáciu Sárovej Bystrice mala na starosti, vtedy kultúrno-osvetová pracovníčka a neskôr riaditeľka SOS **Mária Palúchová**. Po prvom ročníku sa dobré správy o súťaži začali rýchlo šíriť a do ďalšieho ročníka sa postupne prihlasovali najmä mladí ľudia z celého Slovenska. Objavovali sa medzi nimi aj skúsenejší, ktorí už na vlastnej koži zažili konferovanie rozličných programov a podujatí vo svojich mestách, obciach a pod. Niektoré výrazné talenty sa dostali aj do hľadáčka OOS, ako napr. dnes známy a úspešný herec **Jaroslav Mendel**, ktorý začal konferovať podujatia bystrickej osvetu, ako napr. folklórny festival v Helpe a ďalšie programy OOS. Postupne dostával priestor aj v iných kultúrnych inštitúciách v meste. Dodnes si na súťaž rád spomenie a hovorí, že „... Sárova Bystrica mi dala veľmi veľa. Nielen príležitostí, ale najmä znalostí, ktoré sme dostali od skvelých pánov a dám z porôt...“

Obr. 2

Jaroslav Mendel preberá ocenenie
od režiséra Rudolfa Škuleca. 1986

Členovia porôt boli skutoční odborníci, ako napr. dlhoročná rozhlasová hlásateľka **Lýdia Faksová**, herec a hlásateľ **Štefan Turňa**, televízny režisér **Ján Genserek**, profesorka slovenčiny **Brigita Šimonová**, režisér **Rudolf Škulec** a ďalší. Veľmi cenným prínosom súťaže boli odborné semináre, v ktorých sa súťažiaci dozvedali o tom, ako skultivovať svoj prejav, ako správne artikulovať a vyslovovať a hlavne o úlohe konferenciéra, či hlásateľa.

POKRAČUJEME ĎALEJ

Roky deväťdesiate priniesli zmenu nielen v spoločnosti, ale aj do súťaže. Toto obdobie prišlo vzniku súkromných médií – rádiá, televízie, noviny. Po dobrých a mladých, po novom moderátoroch bol veľký dopyt. Organizátorov začali oslovovať viaceré z týchto médií a pýtali si od nich typy na schopných mladých ľudí, ktorí by mohli u nich pracovať. Boli ochotní aj pomôcť a spolupracovať. Niektorí majitelia alebo produkční sa začali objavovať tiež v porotách a priniesli nový pohľad na potreby bujnejúcich komerčných médií a nových vysielačích formátov.

V tom období kričala na ľudí za každým rohom reklama, spoty sa valili z každého elektronického média, krajina sa ošatila do množstva plagátov a billboardov. Bola všade a postupne prenikla aj o súťaže Sárova Bystrica. Reklama sa postupne včlenila aj edzi súťažné disciplíny. Súťažiaci ju mali najradšej. Bola voľnejšia a oni pri nej mohli prezentovať svoju kreativitu, nové nápady a humor. Bolo to síce oživenie súťaže, ale s moderovaním nemalo veľa spoločného.

Počet záujemcov rástol a väčšina mladých ľudí videla v súťaži príležitosť upútať niekoho, kto si ich

Obr. 3 Eva Pribilincová

vyberie do svojej redakcie. Mnohí sa „Sárovky“ zúčastnili pre to, že si chceli vyskúšať svoje schopnosti v živej konkurencii a potvrdiť si ich aj u odborníkov. Jenou z výrazných tvári, ktoré sa na súťaži úspešne prezentovali bola aj mladá **Eva Pribilincová**, ktorá sa neskôr stala obľúbenou moderátorkou TV Luna a potom vo verejno-právnej televízii odštartovala na dlhé roky vlastnú reláciu „Zmenáreň“.

Súťažilo sa podľa pôvodného modelu. Všetci súťažiaci sa predstavili najskôr pri čítaní správ, potom odmoderovali podujatie. Pribudla aj disciplína „rozhovor so zaujímavou osobou“ a na záver sa „vybláznili“ pri reklamách. Pekne, jeden po druhom. Najmladší súťažiaci mohli byť 15-roční a horná veková hranica stanovená nebola. Postupne sa nechávala súťažiacim možnosť pripraviť si vlastné texty.

V týchto rokoch sa rozvinula veľmi čulá spolupráca so súkromnými médiami, ako napr. Rádio Twist, Rádio Rebeka, TV Markíza a pod.

RÝCHLE ROKY NOVÉHO MILÉNIA

V roku 2002 prebral opraty nad súťažou dramaturg Maroš Krajčovič. Pokračoval v spolupráci s verejnoprávnymi aj súkromnými médiami, ku ktorým pribudlo aj novovzniknuté Rádio

Expres. Táto spolupráca trvá do teraz. Sárova Bystrica mala v tomto roku ešte rovnaký charakter predošlých ročníkov.

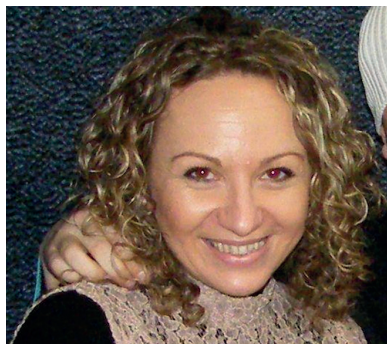
Výrazne spolupracoval s dvomi dámami z profesionálnej brandže – redaktorkou a moderátorkou z banskobystrického rádia Regina **Ľubicou Laššákovou** a redaktorkou televízie **Jankou Mesiarikovou**. Obe, okrem toho, že pracovali v porote sa niekoľko rokov venovali mladým moderátorom aj na rôznych vzdelávacích podujatiach a workshopoch SOS.

Ročník 2002 bol výnimočný aj tým, že sa ho zúčastnili tri veľmi výrazné súťažiacie - **Lenka Stanková, Gabriela Tomajková- Gacíková** a

Lucia Michaláková. Toto trio jednoznačne ovládlo stupne víťazov. Dokonca prvé dve boli tak zaujali, že hneď po súťaži získali angažmá v banskobystrickom rozhlase a televízii.

Obr. 4 Ľubica Laššáková a Henrik Sikela v porote v roku 2002

Obr. 5 Lenka Stanková

Obr. 6 Gabika Gacíková

Obr. 7 Lucia Michaláková

Všetky tri boli už na vyššej úrovni moderovania. **Lenka Stanková** bola čerstvá absolventka vysokej školy a pracovala v Mestskej televízii vo Veľkom Krtíši. **Gabika Gacíková** študovala na Akadémii umení v Banskej Bystrici herectvo a mala už bohaté skúsenosti s moderovaním na rodných Kysuciach. **Lucia Michaláková** pracovala ako metodička osvetového strediska v Žiline a moderovanie jej často vyplývalo aj z povahy práce. Do dnes zostali verné tejto moderátorskej profesii, ale pracujú už aj ako redaktorky, či dramaturgičky.

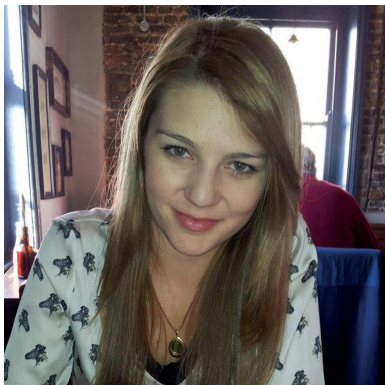
Obr. 8

Lenka Stanková preberá cenu z rúk riaditeľky SOS Márie Palúchovej

V tomto období sa začínali zdvíhať hlasy, že súťaž nie je veľmi spravodlivá, lebo tí najmladší nemôžu zvíťaziť, keď tam chodia starší, ktorí dokonca už pracujú v rádiách a pod. Táto téma sa stala na istý čas predmetom vážnych rozhovorov organizátorov so spolupracovníkmi.

V roku 2005 prišlo k prvej zásadnejšej zmene pravidiel. Súťaž, nielen na základe výčítiek, ale najmä zo skúseností bude treba upraviť. Súťažiaci boli rozdelení podľa veku do dvoch kategórií. Prvá bola určená pre tých mladších od 15-18 rokov a už dospelí súťažiaci boli zaradení do 2. kategórie a maximálny vek bol ohraničený na 25. rokov. Všetci súťažiaci absolvovali všetky štyri disciplíny. Sárova Bystrica sa konala v priestoroch, kde osвета fungovala niekoľko desaťročí, v sále na Hornej ulici.

Obr. 9 Obr. 10 Pre Dominiku Hyriakovú a Simonu Simanovú bola Sárova Bystrica tiež impulzom ku kariere moderátoriek

Forma súťaže sa však nemenila do roku 2006. V tomto roku sa Sárova Bystrica posledný krát konala v „sále na Hornej“ a presunula sa do priestorov Diecézneho centra Jána Pavla II. v Kapitulskej ulici. Tu zotrvala niekoľko ďalších rokov, kým SOS nezískalo po rekonštrukcii vlastnú sálu V podkroví na Dolnej ulici. V týchto rokoch začali vznikať, po vzore Sárovej

Bystrice moderátorské súťaže aj v ďalších okresoch na celom Slovensku. Z viacerých z nich posielali do Banskej Bystrice svojich víťazov. Maroš Krajčovič sa rozhodol, že ich osloví s ponukou vytvoriť krajské kolá a rozšíriť tak súťaž s rovnakými pravidlami do ostatných regiónov. Podarilo sa. Moderátori sa tak môžu prezentovať nielen v Banskej Bystrici (SOS), ale aj v Michalovciach, Nitre, Považskej Bystrici (najsôr v Prievidzi), Prešove a Žiline, odkiaľ víťazi a druhí v poradí v oboch kategóriách postupujú do Banskobystrického celoštátneho finále.

V dvoch ročníkoch získali absolútni víťazi štipendium na štúdium v bratislavskej Moderátorskej škole, ktorú organizovala redaktorka Rádia Fun a neskôr TV Markíza **Eva Bacigalová**.

Obr. 11

Ako prvý získal štipendium v Moderátorskej škole

Paľo Biely, neskôr moderátor Rádia Vlna

Od roku 2008 funguje súťaž s novými pravidlami. Disciplíny aj kategórie zostali, ale v snahe zdynamizovať súťaž a pripraviť mladých ľudí na podmienky tímovej práce v médiách vznikli tzv. „vysielacie smeny“. Sú to štvorice súťažiacich, ktoré vznikajú žrebom. K moderovaniu relácie pribudla súťažiacemu aj povinnosť redakčnej práce. Musí zostaviť celú reláciu, jej tematiku a zoradenie jednotlivých súťažných disciplín do logického celku. V disciplíne „reklama“ už neboli povolené rekvizity. Takto vlastne vznikajú počas súťaže štyri kolá a všetci súťažiaci sa tak predstavia vo všetkých disciplínach.

Obr. 12 Víťazi 2008

Organizátori naďalej spolupracujú s odborníkmi z praxe. Patria medzi nich RTVS, Rádio Regina, Rádio Expres, TV Markíza a ďalší. V porotách sa objavili aj už spomínané víťazky z roku 2002 **Gabriela Tomajková, Lenka Stanková. Lucia Michaláková** pravidelne hodnotí krajské kolo v Žiline. Veľmi prísnu, ale obľúbenou porotkyňou bola **Eva Žilineková**. V porote zasadať moderátori napr. **Branislav Závodský, Mariana Kovačechová, Ozo Guttler, Oli Džupinková, Katarína Vargová, Janette Štefanková, Ľubomír Bajaník, Martina Kašiarová, Radoslav Zemančík** a mnohí ďalší.

Obr. 13 Tablo 2010

Obr. 14
Vítazi 2009

Obr. 15
Vítazi 2010

Obr. 16
Vítazi 2011

KAM KRÁČAŠ „SÁROVKA“?

35. ročníkov sa súťaž mladých moderátorov vyvíjala. Z mnohých súťažiacich sa stali moderátori, redaktori, niektorých nakopli k úspešnému štúdiu herectva, žurnalistiky, k podnikaniu v oblasti médií. Z plejády mien možno spomenúť Simonu Simanovú, Martina Urama, Dominiku Hyriakovú, Paľa Bieleho, Filipa Roháčka a mnohých ďalších.

Rok 2020, rok 36. pokračovania Sárovej Bystrice poznačila celosvetová pandémia, tak ako aj iné oblasti ľudskej činnosti. Hoci prípravy súťaže sa diali v intenciách doterajších ročníkov, došlo k výrazným posunom. Súťaže, od krajských kôl nebolo možné zorganizovať v sálach osviet. Všetci metodici v krajoch sa však zhodli, že Sárovu Bystricu treba spraviť. Do súťaže sa síce prihlásilo o čosi menej záujemcov, pretože stredné školy nedali odporúčania aby sa ich žiaci súťaží zúčastnili a všetko zostalo na individuálnej báze. Napriek tomu sa v každom kraji našli mladí ľudia, ktorí chceli súťaž absolvovať. Po zrušení všetkých hromadných podujatí, bolo treba súťažné podmienky prehodnotiť a pripraviť verziu, ktorá mala využiť internetový priestor. O takejto možnosti sa už niekoľko rokov hovorilo, dokonca finále v roku 2014 bolo vysielané naživo cez jednu internetovú televíziu. Vlastnil ju a spoluprácu prijal jeden už zo spomínaných laureátov súťaže **Filip Roháček**.

A vznikla prvá online verzia. Súťažiaci mali pripraviť svoju prezentáciu ako video reláciu, v ktorú si zvytvoria, odmoderujú, prečítajú aj správy, urobia reklamný blok, porozprávajú sa so zaujímavým hosťom a na viac pripravujú, ako novú disciplínu reportáž zo svojho okolia. Viacero prihlásených si na túto novú formu netrúfli a svoje prihlášky zrušili. Aj tak ich zostalo dosť, aby sa mohli uskutočniť krajské kolá a tí najlepší sa stretli v celoslovenskom finále. Pred celoštátnym kolom sa uskutočnili štyri webináre, ktoré pomohli prihláseným zvládnuť neľahkú úlohu.

Nasníмали svoje relácie, ktoré spolu tvorili viac ako dvojhodinový program, ktorý bol odvysielaný prostredníctvom Youtube a po ňom sa uskutočnil živý míting cez ZOOM, na ktorom si vypočuli hodnotenie piatich členov odbornej poroty. Všetko dopadlo nad očakávanie dobre aj vďaka kolegom Maroša Krajčoviča – Matúšovi Drugovi a Rudovi Szabóovi.

SÁROVA BYSTRICA 2020 tak po tridsiatichpiatich rokoch našla novú možnosť a už dnes sa pripravujú pravidlá, kde bude živá súťaž prepojená s novými technickými možnosťami a novými formátmi. Najcennejšou súčasťou súťaže vždy bol a zostane aj naďalej živý kontakt všetkých zainteresovaných. Veď čo je krajšie a hodnotnejšie ako priateľský stisk ruky, objatie a rozhovor?